

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:
مدیریت ورزشی

عنوان:
" ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی بر اساس مدل سه شاخگی فدراسیون
والیبال جمهوری اسلامی ایران "

استاد راهنما:
دکتر محمدرضا اسمعیلی

استاد مشاور:
دکتر فرشاد تجاری

پژوهشگر:
محمد سلیمانی

زمستان ۱۳۹۱

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

Central Tehran Branch

Faculty of Physical Education and Sport Science

"M.A" Thesis
On...Sport Management...

Subject:

**An Evaluation of the Barriers to Implementation of Comprehensive
Sport Elites' Selection System Based on Triple Branched Dimensional
Model**
(case study- Volleyball Federation of the Islamic Republic of Iran)

Advisor:

Dr. Mohammadreza Esmaili

Consulting Advisor:

Dr. Farshad Tojjari

By:

Mohammad Soleimani

Winter 2013

تشکر و قدردانی :

مراتب سپاس و قدردانی خود را از استاد راهنما **جناب آقای دکتر محمدرضا اسمعیلی** و نیز از استاد مشاور **جناب آقای دکتر فرشاد تجاری** به پاس راهنمایی‌های ارزشمند و بی دریغشان ، خالصانه ابراز نموده و همچنین از استاد داور **سرکار خانم دکتر نیک آئین** که با دقت نظر خود بر غنای این تحقیق افزوده اند تشکر می‌گردد.

تقدیم به

پدر فداکارم

مادر دلسوزم

همسر مهربانم

فرزند دلبندم

و تمامی آنانی که دوستشان دارم

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات تحقیق	
مقدمه	۳
۱-۱- بیان مسئله	۳
۲-۱- اهمیت پژوهش:	۵
۳-۱- اهداف پژوهش:	۶
۱-۳-۱- هدف اصلی:	۶
۲-۳-۱- اهداف کاربردی:	۶
۴-۱- سوالات پژوهش:	۷
۱-۴-۱- سوال اصلی:	۷
۲-۴-۱- سوالات فرعی:	۷
۵-۱- مدل تحقیق:	۷
۶-۱- چارچوب نظری تحقیق:	۸
۷-۱- قلمرو تحقیق	۱۱
۸-۱- موانع و محدودیت‌های تحقیق:	۱۲
۹-۱- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات تحقیق:	۱۳
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق	
مقدمه	۱۶
۱-۲- نقش تفاوت‌های فردی در رشد و تکامل استعداد‌های افراد	۱۶
۲-۲- توانایی‌های حرکتی	۱۷
۳-۲- توانایی حرکتی عمومی و آموزش‌پذیری حرکتی	۱۹
۴-۲- روش‌های مطالعه تشخیصی توانایی‌های موجود در مهارت	۱۹
۵-۲- پیش‌بینی و گزینش	۲۰
۶-۲- روش‌های آماری جهت تعیین استعدادیابی	۲۱
۷-۲- گزینش افراد براساس عملکرد اوایل تمرین	۲۳
۸-۲- رابطه بین تبحر اولیه و تبحر نهایی	۲۳
۹-۲- استعدادیابی در ورزش	۲۴
۱۰-۲- ملاک‌ها و معیارهای استعدادیابی	۲۵
۱۱-۲- سن و استعدادیابی	۲۶
۱۲-۲- نقش وراثت و محیط در استعدادیابی	۲۹
۱۳-۲- برخی عوامل مؤثر در ورزش قهرمانی	۳۱
۱۴-۲- ویژگی‌های آنتروپومتریکی	۳۲
۱۵-۲- رابطه بین ترکیبات بدن و عملکردهای ورزشی	۳۲
۱۶-۲- بررسی علم پیکرسنجی	۳۳
۱۷-۲- کاربرد پیکرسنجی در علوم ورزشی	۳۴
۱۸-۲- تکنیک‌های پیکرسنجی در ورزش	۳۴
۱۹-۲- اهمیت شناسایی اندازه‌های بدن	۳۵
۲۰-۲- ارتباط متغیرهای پیکرسنجی و ترکیب بدن	۳۵

۳۵	۲۱-۲- ویژگی‌های فیزیولوژیکی
۳۵	۲۱-۲-۱- ضربان قلب در زمان استراحت
۳۶	۲۱-۲-۲- فشار خون:
۳۶	۲۲-۲- فرآیند استعدادیابی در جهان
۳۶	۲۲-۲-۱- آلمان شرقی (سابق)
۳۸	۲۲-۲-۲- شوروی (سابق)
۳۹	۲۲-۲-۳- استرالیا
۴۱	۲۲-۲-۴- چین
۴۲	۲۲-۲-۵- رومانی
۴۳	۲۲-۲-۶- ایالات متحده امریکا
۴۴	۲۲-۲-۷- مالزی
۴۴	۲۳-۲- فرآیند استعدادیابی در ایران
۵۰	۲۴-۲- تحقیقات انجام‌شده در زمینه استعدادیابی

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۶۰	مقدمه
۶۰	۳-۱- فرآیند تحقیق
۶۲	۳-۲- روش اجرای تحقیق
۶۲	۳-۳- جامعه آماری و حجم آن :
۶۲	۳-۴- روش گرد آوری اطلاعات :
۶۴	۳-۵- اعتبار و روایی ابزار تحقیق
۶۵	۳-۶- مقیاس (ابزار) اندازه گیری
۶۶	۳-۷- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات :

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری

۶۸	مقدمه
۶۹	۴-۱- آمار توصیفی
۶۹	۴-۱-۱- جنسیت
۷۰	۴-۱-۲- سن
۷۱	۴-۱-۳- تحصیلات
۷۲	۴-۱-۴- سابقه خدمت
۷۳	۴-۱-۵- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های پژوهش
۷۴	۴-۲- آمار استنباطی
۸۷	۴-۳- آزمون فریدمن:

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۹۱	مقدمه
۹۲	۵-۱- نتیجه گیری
۹۲	۵-۱-۱- نتیجه گیری از سؤال اصلی
۹۳	۵-۱-۲- نتیجه گیری از سؤال فرعی اول
۹۴	۵-۱-۳- نتیجه گیری از سؤال فرعی دوم

۹۴ نتیجه گیری از سؤال فرعی سوم
۹۶ پیشنهادات
۹۶ ۱-۲-۵- پیشنهادات مبتنی بر نتایج پژوهش
۹۶ ۲-۲-۵- پیشنهادات برای پژوهشگران آتی
۱۰۶ منابع
۹۸ پیوستها
	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۸	جدول ۱-۲. مراحل برنامه تمرینی (هاره ۱۹۸۲).....
۲۹	جدول ۲-۲. سن شروع، تخصص‌گرایی و رسیدن به اجراهای سطح عالی در ورزش‌های مختلف (بومپا ۱۹۹۴).....
۶۳	جدول ۱-۳: ابعاد و گویه‌های پرسشنامه مدل سه شاخگی.....
۶۵	جدول ۲-۳: جدول میزان پایایی موانع سه گانه.....
۶۹	جدول ۱-۴: فراوانی و درصد فراوانی جنسیت.....
۷۰	جدول ۲-۴: فراوانی و درصد فراوانی سن.....
۷۱	جدول ۳-۴: فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات.....
۷۲	جدول ۴-۴: فراوانی و درصد فراوانی سنوات خدمت.....
۷۳	جدول ۵-۴: شاخص‌های توصیفی مولفه‌های پژوهش.....
۷۴	جدول ۶-۴: نتایج آزمون تی استودنت مؤلفه‌ی شاخه ساختاری.....
۷۵	جدول ۷-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد ساختار سازمانی.....
۷۶	جدول ۸-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد ارزیابی عملکرد.....
۷۷	جدول ۹-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد سیستم حقوق و پاداش.....
۷۸	جدول ۱۰-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد تیم‌های کاری.....
۷۹	جدول ۱۱-۴: نتایج آزمون تی استودنت مؤلفه ی شاخه رفتاری.....
۸۰	جدول ۱۲-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد عوامل مدیریتی.....
۸۱	جدول ۱۳-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد آموزش کارکنان.....
۸۲	جدول ۱۴-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد انگیزش کارکنان.....
۸۳	جدول ۱۵-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد شاخه زمینه ای.....
۸۴	جدول ۱۶-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد عوامل سیاسی.....
۸۵	جدول ۱۷-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد عوامل اقتصادی.....
۸۶	جدول ۱۸-۴: نتایج آزمون تی استودنت بعد عوامل اجتماعی.....
۸۷	جدول ۱۹-۴: نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن شاخه ساختاری.....
۸۸	جدول ۲۰-۴: نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن شاخه رفتاری.....
۸۸	جدول ۲۱-۴: نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن شاخه زمینه ای.....
۸۹	جدول ۲۲-۴: نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن اولویت بندی مؤلفه‌های پژوهش.....

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۲۷	نمودار ۱-۲ : زمانبندی تمرین بلند مدت (بومپا ۱۹۹۴).....
۴۰	نمودار ۲-۲ : مدل پلتون (۱۹۹۲).....
۴۱	نمودار ۳-۲ : الگوی استعدادیابی چین.....
۴۶	نمودار ۴-۲ : فرآیند کلان طرح استعدادیابی.....
۴۷	نمودار ۵-۲ : کشف استعداد.....
۴۸	نمودار ۶-۲ : فرآیند جایگزینی استعداد.....
۴۹	نمودار ۷-۲ : فرآیند پرورش استعداد.....
۶۱	شکل ۱-۳ : مراحل اصلی فرآیند تحقیق (ایران نژاد پاریزی، ۱۳۸۵).....
۶۹	نمودار ۱-۴ : فراوانی و درصد فراوانی جنسیت.....
۷۰	نمودار ۲-۴ : فراوانی و درصد فراوانی سن.....
۷۱	نمودار ۳-۴ : فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات.....
۷۲	نمودار ۴-۴ : فراوانی و درصد فراوانی سنوات خدمت.....

چکیده:

امروزه رشد روز افزون علم و فناوری، ابعاد گوناگون زندگی بشری را تحت الشعاع خود قرار داده است. در مقوله ورزش پیامد این رشد، تخصصی شدن هر رشته ورزشی و حصول نتایج مطلوب است که این امر نیازمند توجه به نیازهای جسمانی و روانی ویژه آن رشته از قبیل ویژگی‌های پیکر سنجی، هوش، استعداد ذاتی در یادگیری مهارت‌های خاص، و غیره است. در این میان با توجه به کثرت ورزشکاران و محدودیت امکانات و سرمایه گذاری و از سوی دیگر بالا بودن هزینه‌های زمانی و مالی تربیت ورزشکاران زبده گزینش افراد برتر با توجه به ویژگی‌های یاد شده، طی فرایند نخبه‌گزینی مورد توجه قرار می‌گیرد.

هدف اصلی از نگارش پژوهش حاضر، ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی از شاخه میدانی است و روش گردآوری مباحث نظری آن کتابخانه‌ای بوده و داده‌های آن به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و به تعداد ۹۲ نمونه از میان جامعه مدیران و مربیان بین‌المللی و منتخب در عرصه والیبال مورد بررسی قرار گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی آن با استفاده از نظرات متخصصان و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ تأیید شده است. ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه آماری در بخش آمار توصیفی مورد بررسی قرار گرفته و آزمون فرضیات در بخش آمار استنباطی با استفاده از آزمون تی-استودنت انجام پذیرفت. بر اساس نتایج بدست آمده هر سه عامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای در مدل سه شاخگی از موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی شناخته شدند که شاخه رفتاری در اولویت اهمیت، شاخه ساختاری در مرتبه دوم و شاخه زمینه‌ای نیز در مرتبه سوم اهمیت قرار گرفتند.

کلیدواژه‌ها: نخبه‌گزینی، شاخه رفتاری، شاخه ساختاری، شاخه زمینه‌ای، والیبال.

فصل اول
کلیات تحقیق

حیطه استعدادیابی، به عنوان موضوع جالب به ویژه برای کسانی که با ورزشکاران جوان کار می‌کنند و به سطوح رقابتی چشم دارند، به سرعت وارد دنیای ورزش شده است. (Gambetta, 1992)، تا این اواخر، شناسایی ورزشکاران بر مبنای انتخاب طبیعی بوده است. این موضوع هنوز در بسیار از کشورها وجود دارد. نوباوگان اغلب بر اساس بینش مربی و عملکرد ورزشی آنان در مقایسه همسالان خود، انتخاب شده اند (Brown, 2001). با وجود این، این روش، به این علت که آثار بلوغ بر عملکرد را در نظر نمی‌گیرد و از سوی دیگر، بر آورد موفقیت در دیگر رشته‌ها را امکان پذیر نمی‌کند با محدودیت‌هایی مواجه است و با توجه به خطر صرف منابع زمانی، مالی، اجتماعی، اخلاقی و روان شناختی، چگونه باید برای یک ورزشکار جوان تصمیم‌گیری کرد؟ در بعضی کشورها، ورزشکاران تا حد زیادی، مبتنی بر فلسفه خودگزینشی است. استعدادیابی باید بر اساس نظام سازماندهی شده انجام شود. عوامل اصلی در این مورد عبارتند از: برخورداری از ورزشکاران جوان و مستعد، برنامه‌تمرینی خوب، تندرستی و انگیزه بالا (Pienaar et al, 1998).

در این فصل از پژوهش ابتدا مساله اصلی تحقیق در رابطه با موانع اجرای نظام نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی بیان شده و سپس اهمیت و ضرورت نخبه‌گزینی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ادامه به اهداف اساسی تحقیق و سوالات تحقیق، چارچوب نظری تحقیق و جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق، قلمرو تحقیق، موانع و محدودیت‌های تحقیق پرداخته شده و در انتها نیز واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی تحقیق تعریف می‌شود.

۱-۱- بیان مسئله

یکی از مفاهیم بسیار مهم در ورزش‌ها، فرایند شناسایی استعداد است (Schmidt & Wrisberg, 2000). استعدادیابی علمی نوین در عرصه جهان است، که در هر کشور و جامعه‌ای پایه و اساس خاص خود را داشته و به طبع در ایران نیز با توجه به اهمیت آن در حال توسعه و پیشرفت است. در استعدادیابی ورزشی استفاده از ابزارهای علمی دقیق و پیشرفته اهمیت بسزایی دارد. هر فردی می‌تواند یاد بگیرد که آواز بخواند، نقاشی کند یا در ورزش ویژه ای شرکت کند، اما افراد کمی امکان دستیابی به سطوح بالایی مهارت را پیدا می‌کنند. در گذشته و حتی امروزه نیز در برخی کشورها جوانان به ورزش‌هایی روی می‌آورند که مبتنی بر عرف، تمایلات فردی و ایده‌هایشان است، اما در کشورهای پیشرفته و اروپای شرقی این روش‌ها منسوخ شده اند و چندان طرفدار ندارند (Lidor, 2005).

اگر ورزشکاران بر اساس سن، ملاک فنی مشخص و به همان اندازه سابقه اخلاقی و روحیات اجتماعی مناسب انتخاب شوند، نه تنها تداوم حضور آنها در آن ورزش ویژه بیشتر خواهد شد، بلکه امکان دسترسی به هدف‌های نهایی نیز افزایش خواهد یافت. (Pearson et al., 2006).

شایان ذکر است یک جامعه عادل و خیرخواه جامعه ایست که تمام افراد قادر باشند فرصت‌ها را برای ابراز استعدادهایشان تعقیب کنند. در سیستم مدیریت استعدادهای^۱، به موانع غیر واقعی که بر اساس تعصب‌های سازمانی و رابطه‌ای هستند و مانع ترقی افراد علیرغم داشتن شایستگی‌های آنها می‌شوند، سقف شیشه‌ای^۲ اطلاق می‌شود. مهم‌ترین مطلبی که در تعریف استعداد باید داشت این است که استعداد به خودی خود هرگز منحصر به یک گروه و نژاد و جنس و یا طبقه خاص از جامعه نمی‌شود اما فرصت بروز استعداد ممکن است بسیار محدود باشد و لذا بیشترین توسعه اجتماعی قرن بیستم به علت گسترش فرصت‌ها بود چرا که موقعیت، نژاد و جنس مانعی برای بروز استعداد نبودند.

با وجود آنکه افراد بسیاری با به کارگیری استعدادیابی مخالفند و به آن با دیدة شك و تردید می‌نگرند، اما مریبان بسیاری وجود دارند که وجود يك نظام را که روش‌های گزینش افراد و روش‌های علمی را مورد نظر قرار می‌دهد، پیشنهاد می‌کنند و آن را ضروری می‌دانند. در بازبینی متون، ورزش‌هایی که نظام استعدادیابی را تا حدودی مورد استفاده قرار داده اند، عبارتند از: ژیمناستیک، قایقرانی، کشتی، شیرجه، دو و میدانی، هاکی و بیسبال، ولی تنها تحقیقات محدودی درباره رشتة والیبال وجود دارد (هادوی، ۱۳۸۳).

پیاده سازی سیستم استعداد یابی و یا نظام جامع نخبه گزینی با موانع متعددی نظیر ساختار سازمانی فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران، عوامل مرتبط با نیروی انسانی فدراسیون و عواملی که فراتر از سطح سازمان بر تصمیمات و فرایندهای اجرایی اثرگذاری می‌کنند، نظیر عوامل سیاسی و اقتصادی و ... روبروست که این موانع منجر به عدم شناسایی بسیاری از استعدادهای ورزشی نهفته و نهان و بالتبع زایل شدن آنان می‌گردد. با توجه به اینکه این عوامل سازمانی از جمله مهم‌ترین و عمومی‌ترین عوامل اثرگذار بر اجرا و یا عدم اجرای نظام نخبه گزینی می‌باشند، بررسی موانع اجرای این نظام از نظر عوامل سازمانی مورد توجه قرار می‌گیرد. بدین منظور ساختار مدیریتی و سازمانی فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران باید مورد مطالعه قرار گیرد که پژوهشگر را در حوزه مطالعات مدیریتی رهنمون می‌سازد. در این راستا مدل سه شاخگی به عنوان مدلی مناسب در بررسی شرایط عمومی سازمان‌ها در جهت اجرای هر فرایند سازمانی و با توجه به استاندارد بودن آن به عنوان معیار مناسبی برای سنجش وضعیت سازمانی فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران در نظر گرفته شده است.

برخی از مسئولین سازمان تیم‌های ملی والیبال با توجه به ویژگی‌های سازمانی فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران بر این نکته که استعدادیابی در کشور به درستی انجام نمی‌شود، تاکید داشته اند و با توجه به این اجرای نادرست، فدراسیون والیبال را ملزم به تشکیل اردوهای مدام العمر دانسته اند که البته روند مناسبی نیست. از سوی دیگر چون بحث استعدادیابی به دلیل کمبود امکانات و عدم توجه لازم به فرایند استعدادیابی از سوی مسئولین سازمانی به معنای واقعی انجام نمی‌شود، فدراسیون والیبال ناچار است تمام روند استعدادیابی را تنها با امکانات

¹ - Talent Management System(TMS)

² - Glass ceiling

موجود که کاملاً مناسب هم نیستند، بر عهده بگیرد. همچنین محقق خود سال‌های بسیاری را در عرصه قهرمانی رشته والیبال سپری نموده و افتخارهای بسیاری نظیر حضور در تیم‌های ملی و باشگاهی کشورمان را کسب نموده است. با توجه به آشنایی کامل محقق با فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران از یکسو و همچنین محقق بارها شاهد زایل شدن برخی از جوانان و نوجوانان بسیار مستعد بوده که این مهم ذهن محقق را به خود مشغول نموده است. با توجه به موارد اشاره شده این مهم رفته رفته به عنوان دغدغه محقق شده که موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی کدامند؟ لذا با توجه به این که پدیده سازمان و مدیریت را می‌توان بر حسب سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای بررسی و تجزیه و تحلیل نمود؛ در این تحقیق به منظور شناسایی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی از "مدل سه شاخگی" استفاده شده است. مدل مزبور یک ابزار تحلیلی است که بر اساس آن می‌توان کلیه مطالعات و تئوری‌های سازمان و مدیریت را در سه حوزه بررسی نمود (میرزایی اهرنجانی، ۱۱: ۱۳۷۶). محقق به دنبال بررسی این سوال اساسی است که «موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال کدامند؟»

۱-۲- اهمیت پژوهش:

رشد روز افزون علم و فناوری، ابعاد گوناگون زندگی بشری را تحت الشعاع خود قرار داده است. و به مفهوم کلی، با ایجاد تحولی مثبت در بهره‌وری از زمان، کیفیت، و کمیت زندگی را بهبود بخشیده است. در مقوله ورزش پیامد این رشد، حرفه‌ای شدن فعالیت‌ها در چهارچوب رشته‌های گوناگون ورزشی، رسیدن به سطوح بالاتر اجرا و کسب رکوردهای آرمانی در مقایسه با گذشته است. تخصصی شدن هر رشته ورزشی و حصول نتایج مطلوب، نیازمند توجه به نیازهای جسمانی و روانی ویژه آن رشته از قبیل ویژگی‌های پیکر سنجی، هوش، استعداد ذاتی در یادگیری مهارت‌های خاص، و غیره است. به همین دلیل به سبب کثرت ورزشکاران علاقمند به فعالیت در هر رشته و محدودیت امکانات و سرمایه‌گذاری، و از سوی دیگر بالا بودن هزینه‌های زمانی و مالی تربیت ورزشکاران زبده و نیز به منظور افزایش ضریب اطمینان کسب موفقیت، باید افراد برتر در هر رشته ورزشی شناسایی شوند. گزینش افراد برتر با توجه به ویژگی‌های یاد شده، طی فرایند نخبه‌گزینی انجام می‌شود.

از طرفی فرایند استعدادیابی، استاندارد موفقیت‌های ورزشی از راه به حداکثر رساندن تعداد ورزشکاران مستعدی که در ورزشهای معین شرکت می‌کنند، ارتقا می‌یابد و فرصت و مجال برای جوانان مستعد فراهم می‌شود تا بتوانند مهارت‌های ورزشی خود را بهبود بخشند، و در نهایت، پتانسیل همه افرادی که امکان کسب موفقیت ورزشی را دارند، افزایش می‌یابد (گولد، ۲۰۰۰). فرایند استعدادیابی و گزینش افراد برتر در رشته والیبال، همانند سایر ورزشها، فرصتی را در اختیار مربیان و تخصصان قرار می‌دهد تا هزینه و وقت خود را برای تعداد معدودی از والیبالیست‌ها صرف کنند و به صورت بهینه با گروه ویژه‌ای به تمرین بپردازند. از طرف دیگر، در این وضعیت، والیبالیست‌هایی که شانس موفقیت بیشتری دارند، برگزیده می-

شوند و فرصت زیادی برای تمرین پیدا می‌کنند که پیامد آن، تربیت تیم‌های موفق آینده است. (آکلند، ۲۰۰۱، جینری، ۱۹۹۹ و کوزل ۱۹۹۶).

بر همگان آشکار است اولین گام حل مساله و مشکل، ارزیابی دقیق و شناسایی موشکافانه آن است و در گام دوم ارائه راهکارهای عملیاتی در راستای برطرف نمودن آن موانع. از سویی شناسایی و رسیدگی به موانع سازمانی در جهت اجرای نظام جامع نخبه‌گزینی موجب برطرف شدن مهمترین مشکلات سازمانی موجود در طراحی این نظام می‌شود. لذا از بین بردن موانع اجرای نظام در سازمان، در سه بعد ساختار، رفتار و زمینه، موجب رشد و پیشرفت ورزش کشور و با توجه به موضوع تحقیق در عرصه والیبال و همچنین صرف هزینه‌های سازمان در مسیر کاملاً مناسب در جهت پرورش نیروهای انسانی مستعد و کارآمد می‌شود که در نتیجه، خروجی‌های مطلوبی از عملکرد ورزشکاران در این عرصه و بازدهی هزینه‌های فدراسیون به عمل خواهد آمد.

با توجه به موارد ذکر شده ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی به عنوان یک ضرورت در فدراسیون والیبال مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۳- اهداف پژوهش:

۱-۳-۱- هدف اصلی:

➤ ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران.

اهداف فرعی:

➤ ارزیابی موانع ساختاری موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران.

➤ ارزیابی موانع رفتاری موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران.

➤ ارزیابی موانع زمینه‌ای موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران.

۱-۳-۲- اهداف کاربردی:

این پژوهش با ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه‌گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران درصدد است تا زمینه و بستر مناسبی جهت پیاده سازی همه جانبه نظام جامع نخبه‌گزینی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران را فراهم نموده و در نتیجه ارائه بهتر خدمات را به کشور عزیزمان مساعد نماید.

۱-۴- سوالات پژوهش:

۱-۴-۱- سوال اصلی:

➤ موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

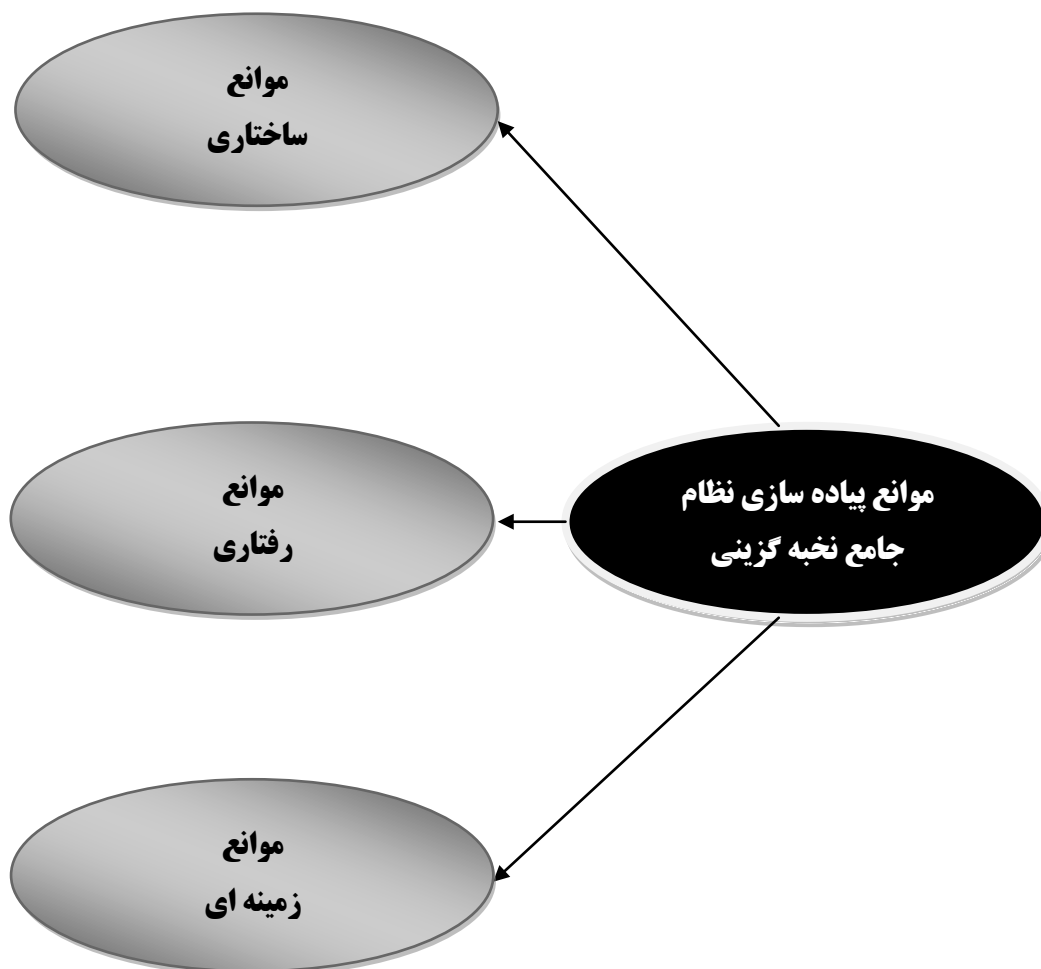
۱-۴-۲- سوالات فرعی:

➤ موانع ساختاری موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

➤ موانع رفتاری موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

➤ موانع زمینه ای موثر بر پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی بر اساس مدل سه شاخگی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

۱-۵- مدل تحقیق :

مدل مفهومی تحقیق محقق ساخته بوده و برگرفته از مدل سه شاخگی دکتر میرزایی اهرنجانی (میرزایی اهرنجانی، ۱۳۷۶).

با توجه به اینکه تحقیق حاضر به دنبال ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران است، ابتدا مبانی نظری را موشکافانه مطالعه نموده است. هر چند تحقیقات بسیاری در این حوزه انجام پذیرفته، اما متأسفانه از مدل استاندارد و جامع استفاده نکرده‌اند. با توجه به گستردگی موضوع تحقیق و بهتر شدن کیفیت آن محقق بر آن شد که از مدل سه شاخگی (ارزیابی موانع پیاده سازی نظام جامع نخبه گزینی در فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران) استفاده نموده و تلاش می‌نماید تا موانع این مهم را در غالب این مدل جای دهد.

۱-۶- چارچوب نظری تحقیق:

به منظور تعیین مدل مناسب تحقیق برای آسیب شناسی اجرای نظام جامع نخبه گزینی با رویکرد مدیریتی و سازمانی از میان مدل هایی که مدیریت و سازمانها را مورد مطالعه قرار می‌دهند دو مدل ارزشمند کبوتران حرم و مدل سه شاخگی مورد توجه قرار می‌گیرد. در ادبیات نظریه پردازی زمانی تئوری جدید شکل می‌گیرد که تئوری یا تئوریهای پیشین از تبیین برخی از رفتارهای پدیده مورد بررسی عاجز می‌مانند. به عبارت دیگر تئوری با نوعی نابهنجاری علمی مواجه می‌شود. نابهنجاری علمی عامل رشد و توسعه تئوریهاست. بنابراین کسانی که در پی تدوین تئوریهای هنجاری اند نه صرفاً تئوریهای توصیفی همواره سئوالهای پژوهش خود را حول نابهنجاریهای علمی قرار می‌دهند و اصطلاحاً گفته می‌شود "پژوهش جستجوگر نابهنجاری علمی" طراحی می‌کنند طوری که پژوهش پژوهشگران حول نابهنجاری علمی آن تئوری متمرکز می‌شود. برای مثال قبل از طرح تئوری مزیت رقابتی پورتر (۱۹۹۱) تئوری مزیت نسبی بر تجارت بین الملل حاکم بوده بر این اساس گفته می‌شد کشورهایی که دارای نیروی برق ارزان قیمت هستند می‌توانند دارای مزیت رقابتی در محصولاتشان باشند که در آنها هزینه انرژی بالاست.

پورتر نابهنجاریهایی را دید که این تئوری نمی‌توانست آنها را تبیین کند. ژاپن با دارا بودن حداقل زغال سنگ و آهن به یک تولیدکننده موفق فولاد تبدیل شده است؛ ایتالیا به تولیدکننده غالب کاشی سرامیک تبدیل شده است در حالی که هزینه‌های برق در آن بسیار بالاست و مجبور است بخشی از خاک رس از سایر کشورها وارد کند. پورتر جهان را به دو وضعیت تقسیم کرد. وضعیتهایی که در آن نوعی مزیت مبتنی بر عامل وجود دارد و وضعیتهایی که در آن چنین نیست. در وضعیت نخست تئوری غالب مزیت نسبی کماکان قدرت پیش بینی دارد. اما در وضعیت دوم، تئوری خوشه‌های صنعتی رقابتی پدیده‌هایی را که نسبت به تئوری نخست نابهنجاری علمی دیده شده بود تبیین کرد. تئوری پورتر هنجاری است زیرا به طرح ریزان رهنمود روشنی در مورد آنچه می‌توانند انجام دهند و شرایطی که این تئوری می‌تواند قدرت تبیین داشته باشد را ذکر می‌کند. بر این اساس برای تعیین رفتار مدیریت دولتی در کشورها،

تئوري چرخش نخبگان توان لازم براي تبیین رفتار نظام مدیریت دولتي در کشورهای جهان سوم ندارد. زیرا رفتار نظام‌های مدیریت دولتي (کیوتزان حرم) بسیاری از این کشورها در چارچوب این تئوري نمی‌گنجد (دانایی فرد و الوانی، ۱۳۸۴). اما در مدل سه شاخگی ارتباط بین عوامل ساختاري، رفتاري و زمینه‌اي به گونه‌اي می‌باشد که هیچ پدیده یا رویداد سازمانی نمی‌تواند خارج از تعامل این سه شاخه صورت گیرد. به عبارت دیگر، رابطه بین این سه شاخه یک رابطه تنگاتنگ بوده و در عمل از هم جدایی ناپذیرند. در واقع، نوع روابط موجود بین این سه شاخه از نوع لازم و ملزوم بوده و به مثابه سه شاخه روئیده از تنه واحد حیات سازمان می‌باشند. در چنان رابطه‌اي، عوامل ساختاري و رفتاري و زمینه‌اي به شکل روابط سیستمی مداوم در حال تعامل می‌باشند. بنابراین، تمایز و تشخیص این سه جنبه از حیات سازمانی، صرفاً نظري بوده و فقط به منظور تجزیه و تحلیل شناخت مفاهیم و پدیده‌های سازمانی می‌باشد (میرزایی، ۱۳۷۷ و مقیمی، ۱۳۸۳).

گائینی و همکارانش (۱۳۷۵) ارتباط شاخص‌های روانی استعدادیابی در رشته‌شنا با عملکرد سرعتی و استقامتی شناگران زبده کشور را بررسی نموده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان دادند بین سازه‌های آمادگی روانی با رکورد شنای ۵۰ متر و ۲۰۰ متر شناگران، ارتباط معناداری وجود ندارد، اما از دیدگاه مربیان و متخصصین رشته ورزشی شنا، بین سازه‌های مذکور با موفقیت در شنای سرعتی و استقامتی، ارتباط نیرومندی وجود دارد و این سازه‌ها، تأثیر به‌سزایی در موفقیت شناگران دارند.

هادوی (۱۳۷۸) تحلیل منتخبی از روشهای استعدادیابی برای دوهایی سرعتی و استقامتی در پسران جوان (ارابه‌الگو) را بررسی نموده‌اند. نتایج تحقیق وی حاکی از آنست که براساس تحلیل روشهای استعدادیابی، نظرخواهی از مربیان ایران و اطلاعات دانش‌آموزان و قهرمانان، یک الگوی کاربردی استعدادیابی برای دوهایی سرعتی و استقامتی در پسران جوان ارائه شد که دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد: ۱. پیوستگی روند اجرا از مرحله دبستانی (۶ تا ۱۱ سال)، مرحله راهنمایی (۱۲ تا ۱۶ سال)، تا مرحله قهرمانی (۱۴ تا ۲۰ سال) حفظ شده است. ۲. عوامل مهم استعدادیابی در دوهایی سرعتی و استقامتی در زمینه‌های پیکری، جسمانی- حرکتی و روانی در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند.

۳. سن و مقطع شروع شناسایی استعدادها و مراحل استعدادیابی از دبستان تا پایان مقطع راهنمایی بوده و مراحل آن شامل مرحله زیربنایی دبستان، مرحله شناسایی راهنمایی و مرحله انتخابی قهرمانی بوده است. ۴. بکارگیری نتایج مسابقات قهرمانی آموزشگاهها و جوانان. ۵. بکارگیری اطلاعات قهرمانان و دانش‌آموزان ایرانی. ۶. بکارگیری آزمونهای میدانی براساس امکانات و محدودیت‌های مدارس معمولی.

علیجانی عیدی (۱۳۸۱) به بررسی وضع موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته دو و میدانی پرداخته‌اند. نتایج کلی این پژوهش نشان داد که، برای دستیابی و رودی‌های مناسب به تیم‌های ملی و کسب نتایج بهتر و سریع‌تر، استعدادیابی و پیرویی از یک الگوی مناسب

ضروري است، ولي در شرايط فعلي ساده ترين و عملي ترين روش استعداديابي و اجراي مسابقات بيشتري و برگزاري جشنواره‌هاي ورزشي و انجام آزمون‌هاي ساده ميداني است. ابراهيم و همکارانش (۱۳۸۴) بررسي وضع موجود و تدوين شاخص‌هاي استعداديابي در رشته واليبال را بررسي نموده‌اند. بر اساس نتايج به دست آمده، يازده شاخص برتر از بين ۲۸ شاخص معرفي و انتخاب شد که به ترتيب رتبه از بيشتري به کمترین عبارتند: حس همکاري، قدرت تصميم گيري، سرعت، مسووليت پذيري، پرش در جا، پرش دفاع، قد، سرو، جرات، چابكي و پرش آبشار. همچنين مشاهده شد که شاخص‌هاي روان شناختي در مجموع از ساير شاخص‌ها در فرايند استعداديابي براي واليبال مهم ترند و به نظر مربيان، شاخص‌هاي ترکيب بدن از اهميت بسياري برخوردار است.

يوسفي و همکارانش (۱۳۸۴) به بررسي وضع موجود و تعيين شاخص‌هاي استعداديابي در کشتي پرداخته‌اند. نتايج نشان داد از ديدگاه مربيان بين اولويت‌هاي سه گانه آنتروپومتريري، جسماني، حرکتي و روان شناختي تفاوت معني داري وجود دارد. شش عامل مهم از ديدگاه مربيان عبارتند از: عضلاني بودن، داشتن شانه‌هاي پهن، قدرت، سرعت، رقابت جويي و هوش تکنیکی. مقايسه دو گروه کشتي گيران برتر (داراي حداقل مقام استاني) و غير برتر (فاقد مقام) نوجوان نشان می‌دهد که افراد برتر داراي مزومورفي بزرگ تر، پهناي شانه اي بيشتري، دست‌هاي بلندتر (نسبت به قد) و درصد چربي کمتری مي‌باشند. همچنين داراي قدرت بيشتري در دست و پاي مسلط، چابكي بيشتري، قدرت انفجاري بالاتر، استقامت عضلاني شکمي و شانه اي بالاتر بودند. بررسي ويژگي‌هاي رفتاري کشتي گيران برتر نشان می‌دهد آنها داراي ثبات عاطفي بوده، اهل عمل و سخت کوش، با اعتماد به نفس و از لحاظ شخصيتي در قلمرو برون گراي با ثبات احساس قرار دارند.

اميرتاش (۱۳۸۴) وضعيت موجود و شاخص‌هاي استعداديابي هندبال سالني مردان از ديدگاه مربيان نخبه کشور را بررسي نموده‌اند. نتايج آماري نشان دادند ۹۸٫۱ درصد آزمودني‌ها اهميت استعداد يابي در ورزش هندبال را خيلي زياد و زياد دانسته اند و ۶۷٫۶ درصد نيز از آن استفاده می‌کنند ولي اکثريت آن‌ها درباره روش‌هاي استعداد يابي اطلاعات شان متوسط و کمتر از آن است. اکثر آزمودني‌ها، مناسب ترين سن براي استعداد يابي در هندبال را در دو سال آخر دبستان و دوره راهنمائي و جايشگاه سازماني آن را در «وزارت آموزش و پرورش» پيشنهاد کرده اند (۷۴٫۷ درصد)، ۸۲٫۵ درصد آزمودني‌ها ميزان موفقيت روش‌هاي متداول استعداد يابي براي هندبال را متوسط و کمتر از آن ارزش يابي کرده اند و مهم ترين اشکالات در اين زمينه را به ترتيب عدم استفاده از افراد متخصص، کمبود امکانات و عدم برنامه ريزي اصولي دانسته اند.

اولويت بندي ابعاد کلي استعداد يابي از نظر آزمودني‌ها به ترتيب، ارتفاع قد در بعد پيکري، سرعت عکس العمل در بعد آمادگي‌هاي عمومي بدني، دريافت در بعد تکنیک‌هاي انفرادي، حرکات کشويي (بيرون زدن) در بعد تاکتيک‌هاي انفرادي، نسبت به قد به وزن در بعد ترکيب بدن، اعتماد به نفس در بعد مهارت‌هاي رواني و روحيه همکاري در بعد مهارت‌هاي اجتماعي بوده اند.